

Youth Psychopathic traits Inventory, kriminella handlingar och attityder till kriminellt beteende bland gymnasieungdomar

Roberto Macaluso

Ida Mattsson

**Psykologi 61- 90 hp, Uppsatsarbete 15 hp
Institutionen för individ och samhälle/Högskolan Väst
Höstterminen 2013
Handledare: Anna Dåderman
Examinator: Gunne Grankvist**

Youth Psychopathic traits Inventory, kriminella handlingar och attityder till kriminellt beteende bland gymnasieungdomar

Studiens syfte var att undersöka personlighetsdrag enligt Youth Psychopathic traits Inventory (YPI), kriminella handlingar och attityder till kriminellt beteende bland gymnasieungdomar. En frågeställning som undersöktes i studien var, om det fanns något samband mellan YPI personlighetsdrag och kriminella handlingar. Ytterligare en frågeställning som undersöktes var om det fanns några könsskillnader i attityder gentemot kriminellt beteende. Studien utfördes med en kvantitativ datainsamlingsmetod, vilken genomfördes via tre frågeformulär. De tre frågeformulären som användes i studien var ett egetkonstruerat frågeformulär, Youth Psychopathic traits Inventory (YPI), vilket är ett självskattningsformulär, och ett modifierat frågeformulär från Brottsförebyggande rådet. Datan som samlades in var från 108 gymnasieungdomar i åldrarna 15-19 år, därav 34 killar och 56 tjejer. Resultaten visade på att det personlighetsdrag som var relativt högst självskattat i den undersökta gruppen var thrill-seeking. Resultaten visade även att det fanns positiva medelstarka signifikanta samband mellan fem av YPI variablerna (manipulation, remorselessness, thrill-seeking, impulsiveness, irresponsibility) och kriminella handlingar. Ytterligare resultat som studien visade var att fler killar än tjejer hade gjort någon eller några kriminella handlingar. Killarnas attityder var mer liberala gentemot kriminella handlingar än tjejernas, vilket även stöds av tidigare forskning.

Nyckelord: ungdomar, attityder, kriminella handlingar, Youth Psychopathic traits Inventory (YPI), riskfaktorer

Youth Psychopathic traits Inventory, criminal acts and attitudes towards criminal behavior among high school students

The purpose of the study was to examine personality traits according to the Youth Psychopathic traits Inventory (YPI), criminal acts and attitudes towards criminal behavior among high school students. One of the questions that have been examined in the study is if there is any correlation between young people that have been involved with criminal acts and young people that have YPI personality tendencies. Another question investigated in the study was if there are gender inequities between boys and girls with regard to the attitudes towards criminal behavior. The study was conducted through a survey that included three questionnaires. The results were compiled and compared and then analyzed using a computer-based algorithm. The three questionnaires that were used in the study were a self-constructed survey, the Youth Psychopathic traits Inventory (YPI) and finally one modified Crime prevention council-BRÅ survey. The test group consisted of 108 upper secondary youth between the ages of fifteen and nineteen. The 108 participants included 34 boys and 56 girls. The result clearly showed that the psychopathic tendencies that were represented amongst the youth in the study are thrill-seeking based. The results also showed strong significant correlation between five of the YPI, variables (manipulation, remorselessness, thrill-seeking, impulsiveness, irresponsibility and criminal acts. The study also showed that more boys than girls had been involved in criminal acts of some kind. The attitudes of the boys in the study showed that they had a more liberal views regards to criminal acts than the girls, which is supported in previous research.

Keywords: youth, attitudes, criminal acts, Youth Psychopathic traits Inventory (YPI), risk- factors

Vi vill tacka alla deltagare som med sin medverkan bidragit till denna studiens genomförbarhet. Vi vill även tacka vår handledare Anna Dåderman, som bidragit med tid, inspiration och engagemang. Utan henne så hade genomförandet av denna studie varit betydligt svårare. Tack!

Ungdomsbrottslighet är ett socialt fenomen som ständigt är ett aktuellt och intressant område att forska i, detta anser både sociologiska, kriminologiska och psykologiska forskare

(Nationalencyklopedin, 2013). Personlighetspsykologin utgår generellt ifrån två hypoteser, den första hypotesen är att personligheten är stabil över tid, den andra hypotesen är att personligheten är beständig i olika situationer. Dels har longitudinella studier påvisat att dessa egenskaper är stabila över tid, men även att karaktärsdrag kan dämpas med åren. Likaså finns det bevis för att personligheten är flexibel men den teoretiska ansatsen är mer komplicerad och är beroende av såväl miljö som situation (Pervin & John, 2001). Enligt argumentationen ovan är det väsentligt att försöka ta reda på vad som kan ge upphov till ungdomars sociala problem för att genom forskningsresultaten försöka stoppa kriminalitetens följder. Ungdomar som begår brott är en heterogen grupp av ungdomar och många av dessa ungdomar har ett antisocialt beteende. Inom denna grupp kan det även finnas ungdomar vars beteende inte är lika antisocialt. Av den orsaken är det ytterst viktigt att förstå sig på och identifiera dessa ungdomar inom ungdomsgrupperna innan de börjar utveckla ett kriminellt beteende (Andershed, Kerr, Stattin & Levander, 2002). ”En av de generella förutsättningarna för att en handling skall betraktas som brottslig är att gärningspersonen måste agera med uppsåt att göra just det som är brottsligt, Brottsbalken (BrB) 1:2 st 1.” (Grauers & Martinson, 2009). Utifrån denna paragraf har författarna valt att definiera kriminella handlingar och kriminellt beteende. I studien har följande handlingar ansetts som kriminella handlingar och kriminellt beteende; med flit förstört gatulykta, busskur, fönster, någons cykel, eller annan sak som inte var din. Stulit (snattat) något i affär eller varuhus, använt förfalskat Id kort, skaffat pengar genom att lura folk. Stulit en cykel, stulit en moped eller motorcykel, stulit en bil, stulit något ur en bil, stulit något ur någons ficka, ryckt en väska, plånbok eller liknande från någon du inte känner, stulit något övrigt. Brutit dig in en bostad eller annan byggnad, köpt något som du vet var stulet, sålt något som du vet var stulet, haft en kniv med dig (som vapen) när du gått ut, hotat någon med stryk eller vapen för att få pengar eller andra värdesaker. Utan tillåtelse tänt eld på något värdefullt t.ex. bil, skog, eller annan byggnad som inte tillhörde dig. Avsiktligt slagit någon (som inte tillhör din familj) så att du tror eller vet att han/hon behövde sjukvård, med avsikt skadat någon med kniv eller annat vapen. Rökt hasch eller marijuana. Provat annan narkotika (t.ex. amfetamin, heroin, ecstasy eller liknande). Sålt hasch eller marijuana. Sålt annan narkotika. Definitionen av ungdomsbrottslighet, är kriminella handlingar som ungdomar i åldrarna 15-20 år begår. Enligt lagen går gränsen för att vara straffmyndig vid 15 år och personen kan då ifrån 15-års ålder bli dömd för eventuella brott som begås (Nationalencyklopedin, 2013). Bland de grupper som har ett antisocialt beteende finns det undergrupper som kan uppvisa psykopatiska personligheter. De psykopatiska dragen kan manifesteras som exempelvis brist på ånger, empati eller skuld, egocentricitet, ytlig charm, impulsivitet, ytliga känslor, manipulativ och avsaknad av meningsfulla relationer till andra personer (Wenar & Kerig, 2005). Cooke och Michie (2001) hävdar att psykopatisk personlighet och psykopati kan yttra sig i barndomen som exempelvis manipulation, falskhet, oärlighet, storslagenhet och att vara lögnaktig.

Att identifiera barn och ungdomar som är potentiellt sårbara för utveckling av ett antisocialt beteende är viktigt, i synnerhet om ungdomarna uppvisar ett aggressivt och våldsamt beteende. Det skulle kunna ge önskvärd information för utveckling av behandling och olika förebyggande program. Att mäta personlighetsdrag blir då en viktig forskningsmetod när forskare skall studera avvikande populationer, då avvikelser från det normala som inkluderar de patologiska avvikelser, vilka ofta betraktas som störningar i personligheten (Schalling, 1978). Många forskare, exempelvis Cooke och Michie (2001), Skeem, Mulvey och Grisso (2003), samt Johansson, Andershed, Kerr och Levander (2002) är överens om att psykopati kan beskrivas som ett syndrom av extremt interpersonellt och affektivt beteende. Även vissa personlighetsdrag, till exempel spänningssökande, impulsivitet och längtan av förändring, är viktiga faktorer när forskare studerar psykopati (Zuckerman, 1994). Sensationssökande är en del av psykopaters liv, enligt Zuckerman (1994). Zuckerman definierar sensationssökning som en egenskap som kan beskrivas av sökande av olika, komplexa, nya och starka upplevelser,

men även önskan att ta juridiska, finansiella, sociala, och fysiska risker för att uppnå en liknande upplevelse. Ungdomar med psykopatisk personlighet, och som är lagförda för brott, tenderar att påbörja sin kriminella bana tidigare än andra ungdomar, även de lagförda för brott, utan psykopatisk personlighet.

Psykopatiskt personlighetsmönster innefattar olika personlighetsdrag som delas in i tre grupper. Den första gruppen (Faktor 1) omfattar en lögnaktig och arrogant personlighet som består av oärlighet, manipulation, sjukligt maktbegär och god förmåga att förvränga sanningen. Den andra gruppen (Faktor 2) omfattar brist på ånger och empati samt brist på vilja att ta ansvar för sina egna handlingar. Den tredje gruppen (Faktor 3) omfattar ett beteendemönster av ansvarslöshet och impulsivitet samt ett adrenalinsökande beteende, enligt Cooke och Michie (2001). Andershed et al. (2002), har konstruerat ett instrument som mäter psykopatiska personlighetsdrag, YPI (Youth Psychopathic traits Inventory). YPI är avsett att mäta psykopatiska personligheter bland bredare grupper av ungdomar som inte nödvändigtvis har begått några brott. Youth Psychopathic traits Inventory kommer att nämnas som YPI personlighetsdrag i studien. Ett liknande mätverktyg är PCL-R, Psychopathy Checklist-Revised som bland annat har använts av Dåderman och Kristiansson (2003, 2004), vilka har undersökt psykopatiskt personlighetsdrag bland tvångsomhändertagna ungdomar. PCL-R är inte något självskattningsinstrument utan skattningen utförs av två oberoende bedömare. YPI är däremot ett självskattningsinstrument. Syftet är att lägga större fokus på de centrala dragen av psykopatiska personligheter, som exempelvis mer renodlade personlighetsdrag snarare än att undersöka de beteendemässiga egenskaperna som kriminell mångsidighet, kortsiktiga relationer och promiskuöst sexuellt beteende, vilket betyder att individen är frisläppt i sitt sexuella beteende (Andershed et al., 2002). Ur ett psykologiskt perspektiv är det viktigt att kunna förstå ungdomar som utför kriminella handlingar bättre, men även för att kunna se vilka ungdomar som utför de mest våldsamma kriminella handlingar och se om personlighetsmönster skiljer sig från andra ungdomar som inte utför kriminella handlingar (Andershed et al., 2002). Promiskuöst Enligt Dahlberg (1998) behövs det grundläggande preventiva insatser för att kunna förebygga de vägar som kan leda till våldsamt beteende och kriminella handlingar i tonåren. Aggression och våld kan ha allvarliga negativa följder för ungdomars psykiska utveckling, som exempelvis problem med lagen och skolsvårigheter. Det är därför viktigt att identifiera dessa beteenden i ett tidigt skede av barn och ungdomars liv (Fritz, Wiklund, Kuposov, Klinteberg, & Ruchkin, 2008). Det är viktigt att vidta åtgärder, ge stöd för ungdomars utveckling, generera möjligheter för ett positivt beteende, samt att bedöma och ge stöd åt de barn och ungdomar som behöver det i sin utveckling. En annan viktig aspekt är att vara särskilt uppmärksam på vilken typ av förebyggande åtgärder som kan föreslås, och vad som behövs för att skapa en miljö för positivt, pro-socialt beteende (Dahlberg, 2001). De kriminella handlingar som dessa ungdomar begår är inte av samma karaktär och kan även vara av våldsammare natur (Andershed et al., 2002).

Kriminalitet är mer synligt i dagens samhälle (Morrison, 2005). Enligt de allmänna och vetenskapliga åsikterna förknippas kriminalitet med skador samt våldshandlingar mot individer och skadegörelse av egendom. Likaså förknippas kriminalitet med personer som inte respekterar andra, och det är påtagligt att det finns behov av en djupare förståelse för personer som begår kriminella handlingar och på detta sätt kunna förebygga så att ungdomar inte faller in i kriminalitet (Morrison, 2005). BRÅ (2008) hänvisar till Estrada Filip och Flyghed, (2007) som skriver att ungdomskriminalitet framställs som ett ständigt växande fenomen, men att detta inte stämmer överens med verkligheten. Det begås fler våldsbrott och en av orsakerna till detta kan vara förändringen i ungdomars attityder i förhållande till denna typ av brott, i jämförelse med förr i tiden då kriminella handlingar ägde rum men inte fick samma uppmärksamhet eller fokus som de får idag. Forskningens insatser och resultat görs för att i framtiden kunna sätta in förebyggande åtgärder och hjälpa de ungdomar som befinner sig i riskzonen i tid (BRÅ, 2008).

Enligt BRÅ (2008) finns inga fullständiga svar på varför ungdomar utvecklar en kriminell livsstil och begår kriminella handlingar. Och det behövs mer forskning som kan bidra till en lösning och förhindra att brott begås. Vissa svar kan dock leda till igenkännande av omständigheter, eller indikatorer, vilka tyder på en ökad risk för kortsiktig samt långsiktig kriminalitet. Ju fler riskfaktorer en ung individ uppvisar desto större risk för brottslighet i framtiden (BRÅ, 2005).

En riskfaktor som skulle kunna ge förklaring till varför ungdomar begår kriminella handlingar är uppmärksamhetsstörningar som yttrar sig exempelvis i impulsivitet samt hyperaktivitet. Tidigare forskning kan inte ge klara svar på varför ungdomar begår kriminella handlingar men den kan däremot peka ut olika faktorer som kan leda till en ökad risk för kriminella handlingar bland ungdomar som är lagförda för brott. Ungdomars omgivning, bland annat föräldrar, skolan och vänner de umgås med, bidrar till eller påverkar ungdomens förutsättning till en stabil och balanserad utveckling. Om ungdomen utsätts för en stökig skolmiljö, vantrivsel eller mobbing kan detta orsaka attitydproblem hos ungdomen och risken för kriminella handlingar kan öka (BRÅ, 2005).

Olika riskfaktorer

Två faktorer som skulle kunna vara orsaken till varför ungdomar begår kriminella handlingar är hur ungdomar trivs i skolan samt deras attityder gentemot att begå brott. Om den unge individens föräldrar lever under svåra sociala omständigheter och exempelvis själva begår brott eller är missbrukare kan dessa två faktorer vara indikatorer på en ökad risk för framtida kriminalitet hos ungdomen. De ungdomar som kommer från splittrade hem, där föräldrarna har låg socioekonomisk status och den unge individen har en dålig relation till föräldrarna, samt där föräldrarna har dålig vetskap om vad barnet gör på sin fritid tenderar att hamna i kriminella banor enligt BRÅ (2005). Det första steget för att kunna förebygga våld som kan leda till kriminella handlingar är att identifiera samt förstå de faktorer som kan få ungdomar att hamna i riskzonen för att begå våldshandlingar. När faktorerna har identifierats kan de människor, exempelvis psykologer, som jobbar med ungdomar samt forskare börja undersöka och belysa olika samband som senare kan appliceras genom olika politiska beslut och sedan bedöma vilka som är mest mottagliga för intervention (Dahlberg, 1998). Kriminalitet är i enlighet med forskare ett fenomen som kan definieras som "multideterminerat". Det innebär att det finns ett antal riskfaktorer som vid olika tillfällen förknippas med en varierande risk för delaktighet i kriminella handlingar. Detta beror på att barn samt ungdomar utvecklas i ett samspel inom en rad olika sociala kontexter, som skolan, familj, närsamhället, kamratkretsen, och alla dessa sociala sammanhang förknippas med varandra men även med individen själv. De ungdomar som begår flest kriminella handlingar kännetecknas i regel av att de har en hög ansamling av riskfaktorer som exempelvis familj, skolan, närsamhället, samt kamratkretsen (BRÅ, 2009). Även Dahlberg (2001) hävdar att de olika faktorer som kan bidra till att ungdomar begår och utvecklar ett kriminellt beteende kan bero på olika livsval som ungdomar väljer att ta, exempelvis att börja vandalisera privat egendom eller att skolka som sedan kan leda till andra kriminella handlingar.

Enligt Dahlberg (1998) kan tonårsperioden vara en tid då ungas riskbeteenden ökar. Även om våld och kriminellt beteende når sin kulmen i den här fasen av livet, kan våldet fortsätta att utvecklas som sedan i sin tur leder till ännu fler kriminella handlingar. En faktor som pekar på att ungdomar kan komma att utveckla ett kriminellt beteende är om dessa personer visar ett aggressivt beteende under sin uppväxt. Detta aggressiva beteende kan komma om individen har utsatts för våld i hemmet, men även om personen har problem med att bearbeta information och har svårt att lösa olika problem som kan uppstå. Om unga personer inte får stöd från sina föräldrar kan även detta leda till att de utvecklar ett beteende, som kan yttra sig i att de begår

kriminella handlingar.

Herrenkohl, Maguin, Hill, Hawkins, Abbott och Catalano (2000) visar att kön är en riskfaktor för våld som sedan kan komma att leda till kriminella handlingar. Killar verkar vara mycket mer benägna att utsätta sig för allvarliga och våldsamma situationer än tjejer. Möjligen beror detta på att killar socialiseras in i roller som uppmuntrar högre nivåer av fysisk aggression. En ytterligare tänkbarhet är att tjejer och killar uppvisar våld på olika sätt. Killar använder sig av fysiskt våld medan tjejer uttrycker fientlighet via indirekta samt verbala former av aggression, som utfrysning, utanförskap samt förtal. Loeber och Farrington (1998) menar att om individen visar på beteendestörningar, impulsivitet, brottstillåtande attityder, missbruk samt en dålig problemlösningsförmåga kan detta vara varningstecken som sedan kan leda till kriminella handlingar.

Hur ungdomar uppfostras och socialiserar inom familjen har även en direkt påverkan på negativa och positiva utvecklingsresultat i ungdomarnas liv. De ungdomar som växer upp i familjer där våld och andra former av antisocialt beteende äger rum tenderar att engagera sig i våld själva (Herrenkohl et al., 2000). Kriminella handlingar, aggressionsproblem och andra problembeteenden har även rapporterats hos ungdomar som växer upp i hem där en förälder lider av en antisocial personlighetsstörning. Dessa problem kan även uppstå om någon av föräldrarna är kriminell eller har ett förflutet inom kriminalitet, alkohol eller drogmisbruk. Ytterligare faktorer som kan påverka är om föräldern har ett dåligt temperament, svårt att kontrollera sin impulsivitet (Dahlberg, 1998).

Även Borum (2000) menar att föräldrarnas problembeteenden, exempelvis konflikter inom familjen har kopplats till kriminellt beteende bland ungdomar och om föräldrarna begår kriminella handlingar ökar även risken för att ungdomarna kan komma att begå kriminella handlingar. Hur ungdomar presterar akademiskt i skolan samt hur de upplever sin skolgång kan komma att påverka ungdomar att ta risker som kan leda till kriminella handlingar och våldshandlingar (Herrenkohl et al., 2000). Borum (2000) menar även att skolrelaterade problem i vissa fall kan vara kopplade till en större risk att begå kriminella handlingar. Även andra faktorer kan leda till en ökad risk för kriminella handlingar som exempelvis skolk, avhopp, lågt intresse för skolan och utbildning. BRÅ styrker dessa argument och menar att även fall där ungdomar misslyckas i skolan eller har dålig anknytning till skolan samt har en dålig skolmiljö kan vara riskfaktorer som kan leda till kriminella handlingar (BRÅ, 2009).

Tonårsperioden är en tid då många ungdomar upplever en mängd olika förändringar som exempelvis psykiska, psykologiska samt sociala förändringar. Ungdomar börjar även i denna ålder att distansera sig från sina föräldrar och på detta vis skapa sig en egen identitet. Vänner är en mycket viktig faktor i denna utvecklingsprocess. Kamratgruppens funktion är oftast positiva men kan dock även vara negativa speciellt om ungdomarna inom dessa kamratkretsar involverar sig i riskbeteenden. Ungdomar är mycket mer frestade att begå kriminella handlingar när de uppmuntras av sina vänner (Borum, 2000). Enligt Rappaport och Thomas (2004) kan ungdomar påverkas negativt av sina vänner och begå kriminella handlingar speciellt om dessa vänner redan begår kriminella handlingar.

Enligt Dahlberg (2001) är kamraterna nyckeln till ungdomars utvecklingsprocess. Ungdomar är i behov av acceptans och för att få detta behöver de komma överens med sina vänner. Ungdomarna i tonåren vill inte uppfattas som ”annorlunda”, utan de vill passa in. På grund av det är vänner väldigt viktiga för ungdomar, vilket kan ha både positiva och negativa effekter. De negativa följderna av att passa in kan vara att ungdomar tar onödiga risker för att accepteras av ungdomsgruppen. Det sociala trycket att passa in kan bli för mycket och ungdomarna kan bli pressade att begå kriminella handlingar. Dahlberg (1998) menar att när ungdomar som inte begår kriminella handlingar umgås med andra ungdomar som faktiskt begår brott faller även de förstnämnda in i kriminalitet. Även ungdomar inom grupper som begår kriminella handlingar uppmuntras inom den egna gruppen att begå diverse brott. Det vill säga

att ungdomar inom gruppen utsätter varandra för påtryckningar och försök till att påverka varandras handlingar. Detta grupstryck att passa in påverkar ungdomar och kan leda dem till att begå brott. Det finns även en hierarki inom dessa grupper som kan påverka de andra ungdomarna att begå brott för att bevisa för exempelvis gruppleddaren att de är värdiga att få vara kvar i gruppen.

Enligt Dalberg (2001) spelar miljön och situationsstressfaktorer in på varför vissa ungdomar begår kriminella handlingar. Situationsstressfaktorer som exempelvis relationsproblem, arbetslöshet, alkohol- och drogmissbruk, kan bidra till att ungdomarna får känslor av utanförskap och dålig social anpassning. Enligt BRÅ (2002) finns det olika faktorer inom samhället vara bidragande till varför ungdomar begår kriminella handlingar. Enligt Rappaport och Thomas (2004) är risken större för de ungdomar som kommer från fattiga bostadsområden att hamna i vålds- och brottsituationer. Det framgår att faktorer som exempelvis inkomst och socialbidrag är viktiga för att förklara avvikelserna mellan olika bostadsområden. En annan faktor är sociala kontakter, det handlar om ungdomars samhälleliga band till det traditionella samhället och det har en inverkan på brottsbenägenheten. De sociala kontakterna påverkas bland annat av faktorer som ungdomars etniska bakgrund, civilstånd och till sist in- och utflyttning i de utsatta områdena.

Studiens syfte var att undersöka personlighetsdrag, kriminella handlingar och attityder till kriminellt beteende bland gymnasieungdomar. De frågeställningar som undersöktes var:

1. Är det något YPI personlighetsdrag som är mer framträdande i denna grupp än något annat?
2. Finns det något samband mellan hur ofta någon har gjort någon/några kriminella handlingar och grad av YPI-personlighetsdrag?
3. Finns det några könsskillnader i vilka som utfört flest kriminella handlingar?
4. Finns det några könsskillnader i attityder gentemot kriminella handlingar?

Tidigare studier påvisar att det finns samband mellan kriminella handlingar relaterade till personligheten (Maltby, Day & Macaskill, 2007; Pervin & Cervone, 2008). Utifrån detta skapade författarna en hypotes om att det skulle finnas ett samband mellan personlighet och kriminella handlingar.

Metod

Deltagare och urval

Undersökningen gjordes i Västsverige och deltagarna var elever från fem stycken klasser på en gymnasieskola. Potentiella respondenter var 108 skolungdomar, därav 90 elever som besvarade formuläret (34 killar och 56 tjejer).

Bortfall. Av 108 elever, var det 18 elever som inte var närvarande vid undersöknings-tillfällena och därmed blev det ett bortfall på 16,6 % \approx 17%. De 18 som inte var närvarande vid tillfällena var inrapporterade som sjuka eller upptagna som guider på skolan.

Gymnasieungdomarna som deltog i studien var mellan 15-19 år och medelåldern var 16,8 år. Av dem bodde 63,3% med sin mamma och pappa, 15,6% bodde med sin mamma eller pappa, 18,9% bodde med en av sina föräldrar och en styvförälder och 2,2% bodde under andra former; 34,4% hade skilda föräldrar.

Instrument

Undersökning bestod av tre frågeformulär i pappersform.

Egenkonstruerat frågeformulär. Detta formulär bestod av bakgrundsfrågor avseende, exempelvis, kön, ålder och familjekonstruktion (Appendix 2).

Youth Psychopathic traits Inventory (YPI). Formuläret är psykometriskt undersökt vad gäller reliabilitet och validitet och dessa svar är redovisade i Andershed et al. (2002). Formuläret på svenska och nyckeln hur formuläret används, finns att få tag på via <http://www.oru.se/jps/downloadYPI/>. YPI formuläret mäter ungdomars psykopatiska personlighetsdrag och formuläret är ett självskattningsinstrument. Instrumentet lägger fokus på psykopatiska personligheters centrala drag, instrumentet mäter tio olika YPI-personlighetsdrag, dishonest charm, grandiosity, lying, manipulation, remorselessness, unemotionality, callousness, thrill-seeking, impulsiveness och irresponsibility. Skeem och Cauffman (2003) har tidigare använt YPI bland skolungdomar. Cronbach's alfa de fick fram för att se den interna konsistensen var en intervall på $a = ,49 - ,85$ och ett genomsnitt på $a = ,79$. Cronbach's alfa för denna studie visas i Tabell 1.

Tabell 1

Cronbach's alfa koefficienten och exempel på frågor från de tio underskalorna av YPI

Variabel	a	Exempel på påstående
Faktor 1	,87	
Dishonest charm	,72	Jag har förmågan att lura andra, genom att använda min charm och mitt leende.
Grandiosity	,77	Jag är bättre än alla andra på nästan allt
Lying	,73	Det är kul att hitta på historier och att försöka få folk att tro på dem.
Manipulation	,78	Det är lätt för mig att manipulera folk.
Faktor 2	,57	
Remorselessness	,70	Jag har förmågan att inte känna skuld och ånger över saker som jag tror andra människor känner sig skyldig över.
Unemotionality	,68	Att känna skuld och ånger när man gjort något fel är bortkastad tid.
Callousness	,63	Det är viktigt för mig att inte såra andras känslor.
Faktor 3	,80	
Thrill-seeking	,64	Jag gillar att göra spännande och farliga saker, även om det är förbjudet eller olagligt.
Impulsiveness	,71	Det händer ofta att jag gör saker utan att tänka mig för.
Irresponsibility	,59	Jag gillar att göra spännande och farliga saker, även om det är förbjudet eller olagligt.

Modifierat BRÅ frågeformulär. Frågeformuläret har hämtats från BRÅ (2013), som de använt sig av i skolor, för att undersöka hur många som har utfört en kriminellhandling. Den undersöker även ungdomars problembeteenden och om de har blivit utsatta för brott. I studien valde författarna att modifiera frågeformuläret på grund av att inte alla frågor var relevanta för studien enligt författarna. Under rubriken, hur många gånger har du gjort följande saker under

senaste 12 månaderna, valdes frågan, ”Stulit pengar från en telefonautomat eller varuautomat? bort då telefonautomater knappt används längre. Kategorin, relation till föräldrar valdes bort för att hålla nere antalet frågor i formuläret. Frågorna under föräldrars vetskap om den unges fritidsvanor, fanns med i formuläret (Fråga 24-25) men det uppstod ett fel när formuläret konstruerades, detta upptäcktes under datainsamlingen vilket resulterade i att svaren på dessa frågor inte fördes in under databehandlingen. Kategorin, betyg, togs bort helt då författarna ansåg att den inte var relevant för studien. Spänningssökande och självkontrollfrågorna ansågs vara för lika frågor från YPI formuläret, därför valdes dessa bort helt. Under rubriken, inställningar till brott, valdes frågan, ”Om man hittar en plånbok på gatan med 500 kr i, bör man lämna in den till polisen så att ägaren kan få tillbaka den?”, då en liknande fråga finns med i formuläret. Frågorna BRÅ44-BRÅ48 har skalvänts, detta för att de ska passa in i variabeln attityder som författarna av denna studie skapat.

Av det modifierade BRÅ formuläret (Appendix 3) skapades ett antal variabler som sedan användes i studien. En variabel som bildades var kriminella handlingar som bestod av fråga 1-23, där svarsalternativen på dessa påståenden var från 1 (Ingen gång) till 4 (6 eller mer gånger). Denna variabel behandlades på ordinal skalnivå, då svarsalternativen inte kan mätas på en objektiv numerisk skala, men de kan ändå rangordnas (Howitt & Cramer, 2008). Då variabeln låg på en ordinal skalnivå valdes det att inte beräkna Cronbach's alfa på denna variabel. Det lägsta respektive den högsta poäng som kunde fås var 23- 92.

Ytterligare en variabel som skapades var attityder, denna bestod av frågorna 39- 43 och 46- 50. Där det första svarsalternativet menade att det var acceptabelt att ha ett kriminellt beteende medan det sista svarsalternativet var emot kriminellt beteende, här var det lägsta respektive högsta summan som kunde fås 15-75. Cronbach's alfa för variabeln ”Attityder” ,88. Denna variabel behandlades på skalnivå, då författarna ansåg att svarsalternativen kunde mätas på ett objektivt sätt (Howitt & Cramer, 2008).

Tillvägagångssätt

Författarna tog kontakt personligen med rektorn på skolan i fråga för att få ett godkännande och tillstånd att göra undersökningen. Rektorn i sin tur frågade lärarna om det gick bra att författarna genomförde undersökningen i deras klasser. Vid tillfällena för undersökningen fick de potentiella deltagarna en kort presentation om vad undersökningen gick ut på, de fick även ett informationsbrev (Appendix 1), där det framgick mer ingående om undersökningen och hur utförandet skulle gå till. Utförandet av undersökningen skedde i klassrummen medan författarna var närvarande och tillgängliga för eventuella frågor. Varje deltagare svarade enskilt på frågeformulären, författarna märkte inte av något samarbete eller fusk mellan deltagarna. Deltagarna var positiva till att delta i undersökningen och efter genomförandet av frågeformuläret fick författarna positiv respons från eleverna.

Databehandling och statistik

Dataprogrammet som används för att bearbeta formulärsvaren heter SPSS (version 21). I studien valdes den statistiska signifikantsnivån $p < ,05$ (Howitt & Cramer, 2008). Den interna konsistensen undersöktes med hjälp av Cronbachs alfa. För att det skall tyda på godtagbar konsistens behövs ett värde runt ,70 enligt Bryman (2008) men han påpekar även att olika forskare använder sig av olika gränsvärden och en del använder ,60 medan andra ,95. Enligt Cohens riktlinjer är $r = ,10 - ,29$ ett svagt samband, $r = ,30 - ,49$ ett medelstarkt samband, $r = ,50 - ,70$ ett starkt samband och $r = ,71 - 1,0$ ett mycket starkt samband (Howitt & Cramer,

2008). Dessa riktlinjer användes när det vara Spearmans korrelation som undersöktes, detta för att bedöma styrkan på sambanden mellan olika variabler. Spearmans valdes för att det fanns variabler som var snedfördelade. Skewness (skevhet) är ett mått på symmetri, eller mer exakt, bristen på symmetri. En fördelning eller en datauppsättning är symmetrisk om den ser likadan ut till vänster och höger om mittpunkten, värdet för skewness ska ligga mellan -1,96 till 1,96 (Howitt & Cramer, 2008). Värdena som i följande mening presenteras inom parentes är värden på skewness. De variabler som inte var normalfördelade var grandiosity (2,5), lying (2,4), manipulation (2,0), remorselessness (3,1), callousness (3,6) och kriminellt beteende hade en skewness på 7,6.

Det var ett internt bortfall i föreliggande studie, då några deltagare inte svarade på vissa items i formuläret. Detta bortfall korrigerades genom att räkna ut medelvärdet på den specifika frågan och detta användes som substitut istället för att lämna det blankt. Detta gjordes dock bara med de missade svaren på YPI formuläret och inte på något av de andra. Det var dock inte stort internet bortfall, författarna gjorde då bedömningen att inte ta bort någon data från någon deltagare. För att få fram resultatet på den första forskningsfrågan användes medianvärdet, författarna valde det på grund av att det fanns variabler som var snedfördelade. De variabler som var snedfördelade var grandiosity (Skewness 2,5, Kurtosis -0,6), lying (Skewness 2,4, Kurtosis -0,3), manipulation (Skewness 2,0, Kurtosis -0,5), remorselessness (Skewness 3,1, Kurtosis 1,3), callousness (Skewness 3,6, Kurtosis 7,3).

Kurtosis (toppighet) är ett mått på om uppgifterna är kulminerade eller platta i förhållande till en normalfördelning. Det vill säga, datamängder med högt positivt värde på kurtosis tenderar att ha en distinkt topp nära medelvärdet, sjunka ganska snabbt, och har tunga svansar (Howitt & Cramer, 2008). Datauppsättningar med låg kurtosis tenderar att ha en plan topp i närheten av medelvärdet snarare än en skarp topp. Forskningsfråga nummer två besvarades med hjälp av Spearman's korrelation då samma variabler som i föregående fråga användes samt att variabeln kriminella handlingar var på ordinalnivå. Forskningsfrågan nummer tre besvarades genom att använda det icke-parametriska testet Mann-Whitney U-test detta då variabeln kriminella handlingar som undersöktes var på ordinalnivå. Den sista forskningsfrågan besvarades genom att utföra ett oberoende *t*-test, då variabeln attityder var nästintill normalfördelad där både skewness och kurtosis sammanvägdes (Skewness -1,9, Kurtosis -0,3).

Etiska överväganden

Enligt Vetenskapsrådet finns det fyra huvudkrav som ska följas, informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet följdes då författarna informerade de potentiella deltagarna både muntligt och skriftligt (informationsbrev, appendix 1) att det var frivilligt att delta i undersökningen. Deltagarna informerades även om att de hade rätt att avbryta sin medverkan när som helst. Samtyckeskravet uppfylldes genom att de potentiella deltagarna tillfrågades vid undersökningstillfället om de ville delta, samt via deras deltagande i undersökningen. Konfidentialitetskravet följdes då all data behandlades anonymt och förvarades i ett kuvert som bara författarna hade tillgång till. Formulären kodades i efterhand, detta för att säkerställa deltagarnas anonymitet ytterligare. Det framgår i vilken del av Sverige undersökningen är gjord, dock inte i vilken skola och på detta vis är det svårt att få reda på vilka deltagare som deltog i undersökningen. Urvalet av de klasser som deltog i undersökningen styrdes inte utav författarna, utan författarna blev tilldelade olika klasser (Vetenskapsrådet, 2014).

Resultat

Det första som författarna valde att undersöka var om det fanns något YPI personlighetsdrag som var mer framträdande i denna grupp. Detta gjordes genom att undersöka medianen på hur respondenterna hade svarat på formuläret YPI. Medianen användes då flera variabler i YPI var snedfördelade (Skewness). De poängen som respondenterna kunde få på de olika respektive variablerna var 5-25 poäng/variabel. För variationsvidd och median på de olika YPI variablerna se Tabell 2.

Tabell 2
Medianvärde av YPI variablerna

Variabel	Variationsvidd	Median
Dishonest charm	11	10
Grandiosity	13	9
Lying	11	8
Manipulation	12	9
Remorselessness	13	8
Unemotionality	12	10
Callousness	14	12,5
Thrill-seeking	13	13
Impulsiveness	13	12
Irresponsibility	13	9

Enligt tabell 2 framgår det att det YPI personlighetsdraget som ungdomarna skattade något högre på var *Thrill-seeking*, det var dock inte stor skillnad mellan *Thrill-seeking* och de två som var närmast efter, *Callousness* och *Impulsiveness*. Då max poänget på varje YPI personlighetsdrag var 25, kan det läsas utifrån tabell 2 att deltagarna inte hade höga poäng på något utav YPI personlighetsdragen.

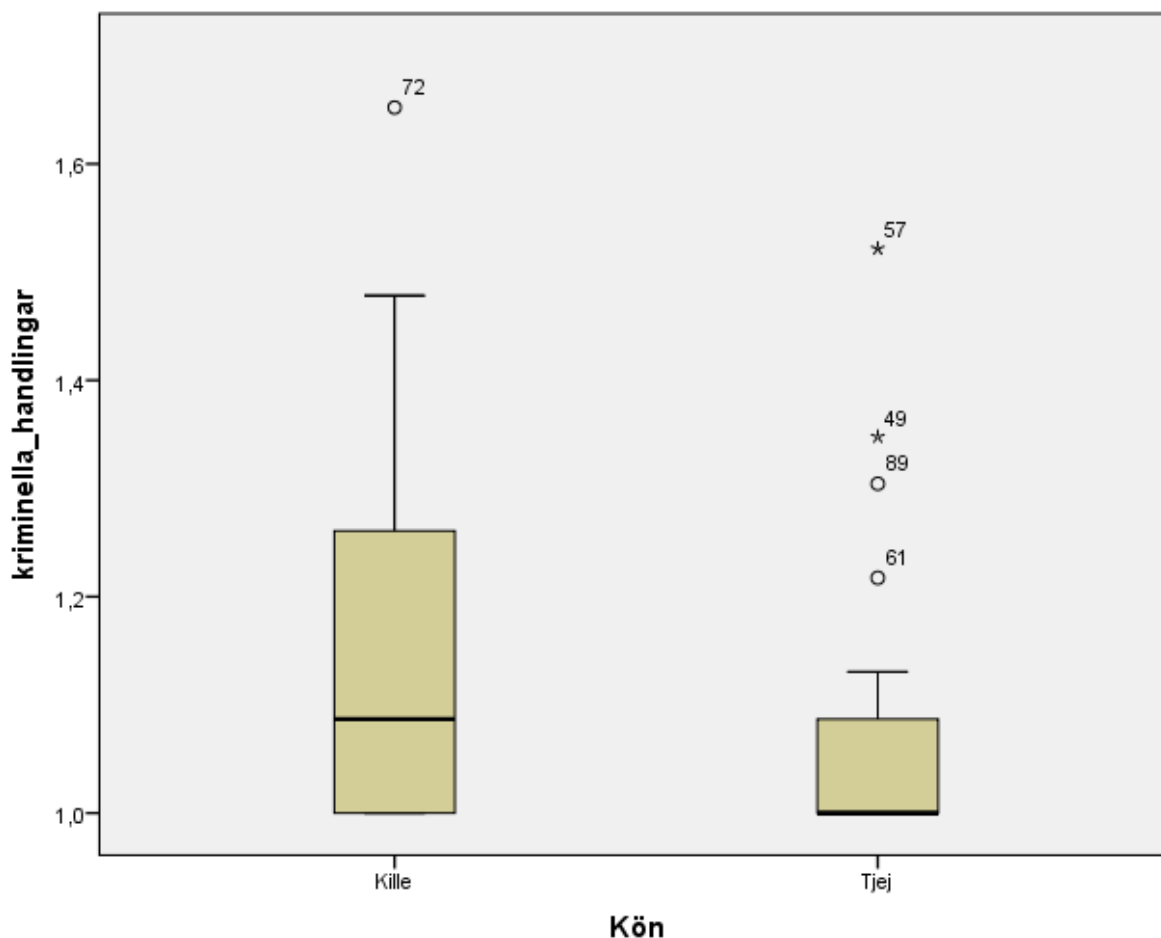
Författarna valde även att undersöka om det fanns något samband mellan hur ofta någon har gjort någon/några kriminella handlingar och grad av YPI-personlighetsdrag. Det framkom att det var 49 deltagare som inte hade utfört någon kriminell handling alls, vilket visar att det var mer än hälften av deltagarna som inte hade utfört någon kriminell handling. För att få fram resultatet på denna forskningsfråga använde sig författarna av Spearmans korrelation för att se hur starkt sambandet var. De oberoende variablerna jämfördes mot beroende variabeln kriminellt beteende, och resultatet redovisas i Tabell 3. Tabell 3 redovisar för, i första kolumnen vilken oberoende variabel det gäller, andra kolumnen redovisar för styrkan på korrelationen och den sista kolumnen redovisar om det är statistiskt signifikant och på vilken signifikansnivå de har.

Tabell 3
Korrelation mellan kriminella handlingar och YPI

Variabel	Spearman's rho	<i>p</i>
Dishonest charm	,19	,075
Grandiosity	,15	,161
Lying	,17	,117
Manipulation	,36	,001
Remorselessness	,41	<,001
Unemotionality	,22	,039
Callousness	-,22	,045
Thrill-seeking	,30	,004
Impulsiveness	,44	<,001
Irresponsibility	,39	<,001

Tabell 3 visar att det inte fanns något starkt samband mellan beroende variabeln kriminella handlingar och de oberoende variablerna. Det starkast sambandet som kan utläsas från tabellen är mellan kriminellt beteende och impulsivitet. Mellan dessa variabler fanns det medelstarkt samband enligt Cohens riktlinjer, korrelationen var signifikant på ,004. Variabeln grandiosity visar ett svagt samband och korrelationen är icke-signifikant på ,161. Variabeln callousness har ett svagt negativt samband med kriminellt beteende, signifikansnivån för variabeln är ,045 (se tabell 3).

I studien valdes det även att undersöka om det fanns någon könsskillnad i vilka som hade begått flest kriminella handlingar. För att få fram resultat användes det icke-parametriska Mann-Whitney U-testet för att se vart det skiljde sig mellan könen. Boxplot användes för att se spridning på hur deltagarna svarat, detta för att en boxplot sammanfattar materialet med hjälp av fem värden; medianvärdet (den tjockmarkerade linjen i boxen), undre och övre kvartilen samt minimum och maximum (Howitt & Cramer, 2008). Se Figur 1.

Figur 1. Spridning mellan könen, gentemot kriminella handlingar.

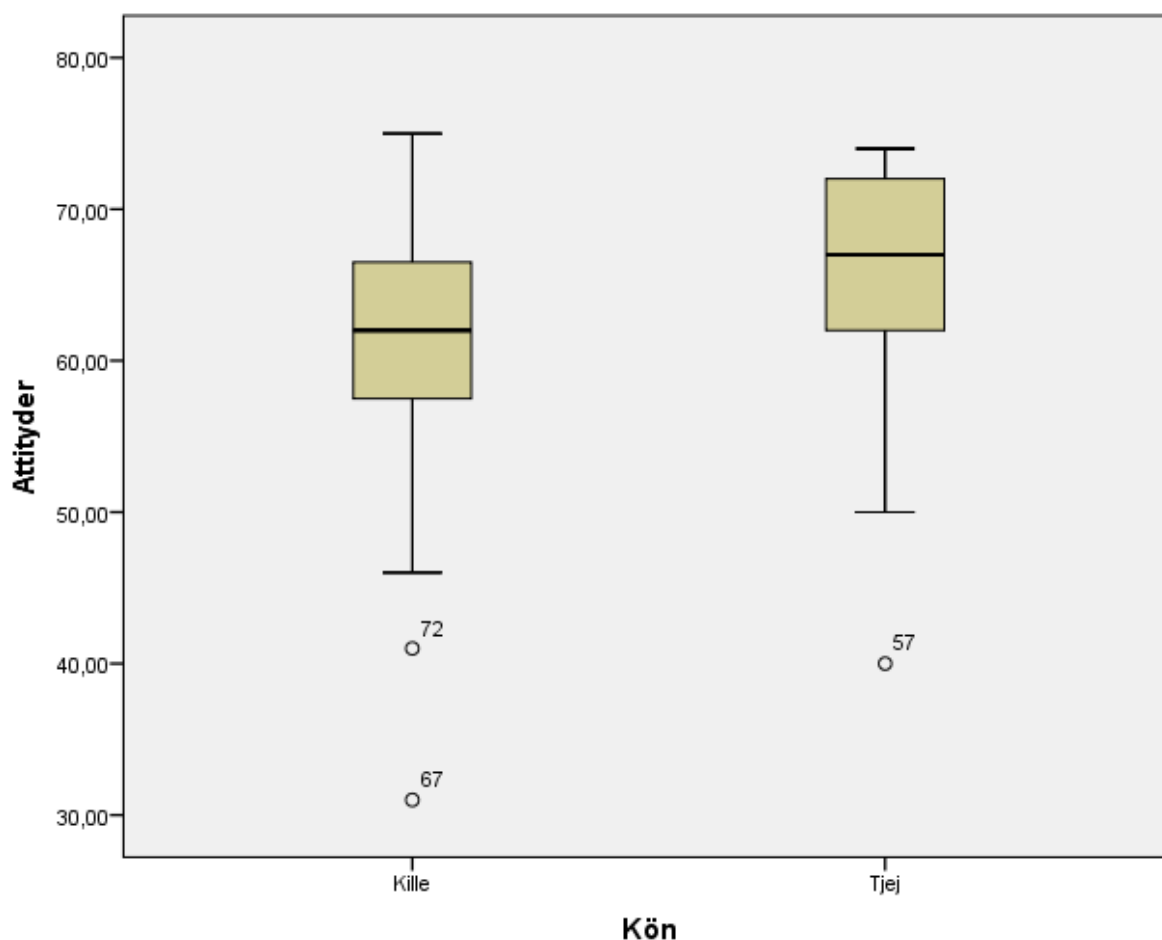
Mann-Whitney U-test visade att det fanns statistiskt signifikanta könsskillnader i frågorna BRÅ1 ($p = ,004$), BRÅ5 ($p = ,012$), BRÅ18 ($p = ,009$) och BRÅ20 ($p = ,046$). Detta innebär att författarna kan förkasta nollhypotesen på dessa frågor. Det visades inga statistiskt signifikanta könsskillnader på de andra frågorna. Enligt boxploten har killarna en större spridning på hur de har svarat än tjejerna. I figuren kan det även läsas att det är några deltagare som ligger utanför boxen, mer än 1,5 boxens längd (s.k. outliers), vilket betyder att det är några som inte har svarat som majoriteten har gjort och därmed sticker de ut.

Den fjärde forskningsfrågan som författarna valde att undersöka var om det fanns några könsskillnader i attityder till kriminellt beteende. Variabeln attityder var normalfördelad då skewness var 1,9 (Howitt & Cramer, 2008), därför valdes det att användas ett oberoende t -test (se tabell 4). Spridningen mellan könen redovisas i en boxplot (se figur 2).

Tabell 4

Medelvärden och standardavvikelser i variabeln "Attityder" för killar (Mk och sk) respektive för tjejer (Mt och st)

Variabel	Mk	sk	Mt	st	t	n	p
Attityder	60,90	9,92	65,55	7,51	-2,24	86	,015

Figur 2. Spridning mellan könen, gentemot attityder till kriminellt beteende.

Utifrån Tabell 4, kan det läsas att killar har en mer liberal attityd gentemot kriminellt beteende då de har ett lägre medelvärde än vad tjejerna har och detta resultat är statistiskt signifikant. Några exempel på frågor där det finns könsskillnader är exempelvis BRÅ33, provade hasch, vilket visade statistiskt signifikant skillnad i medelvärdet (Mk, 3,21, Mt, 4,57). På frågan, slog ner en person som sa något förolämpande (BRÅ39), var det inte någon större skillnad mellan killarnas (Mk 4,61) och tjejernas (Mt 4,66) medelvärden, detta resultat är dock inte statistiskt signifikant ($p = ,684$). I figur 2 kan det ses att killar hade en större spridning i hur de har svarat än tjejerna. Det finns även några deltagare vars värden fanns utanför boxen, vilket betyder att de har svarat annorlunda i jämförelse med majoriteten; det var 2 killar som hade värden utanför boxen och 1 tjej.

Diskussion

YPI mäter personlighetsdrag, som när de uppvisas i hög grad kan tyda på psykopati. Däremot uppvisar alla människor tendenser till samtliga drag utan att det för det anses ha psykopatiska drag. I studien undersöktes om det fanns något YPI personlighetsdrag som var mer framträdande än de andra i gruppen som undersöktes. Detta genomfördes genom att se på medianvärdet på hur deltagarna hade svarat. Resultatet visade att *thrill-seeking* (13) var det

personlighetsdrag som ungdomarna skattade något högre på när det gäller de tio olika YPI personlighetsdragen, dock var skillnaden relativt liten jämfört med de övriga poängen i YPI personlighetsdragen. *Callousness* (12,5) och *impulsiveness* (12) var det YPI personlighetsdrag som hade högst poäng efter *thrill-seeking*. *Thrill-seeking* kan uttrycka sig i att individen i fråga söker sig till situationer som kan vara riskfyllda och som i sin tur får igång adrenalinet. *Callousness* uttrycker sig i att personen kan uppfattas som känslökall och inte kan relatera till andra människors känslor. Det YPI personlighetsdrag som hade det tredje högsta medianvärdet i denna studie var *impulsiveness*, vilket betyder att personen i fråga är impulsiv och kanske inte nödvändigtvis tänker sig för innan personen talar eller exempelvis begår en kriminell handling. Patienter med psykopatiska drag berättar ofta om hur någonting ”bara hände”, impulsen kommer plötsligt, instinktivt och påträngande. Den leder till snabbt och impulsivt beteende utan planering (Dåderman & Lidberg, 1998). Tidigare studier har visat att killar till viss del speglar de stereotyper som finns kring manligt- respektive kvinnligt beteende. Killar ska då vara mindre empatiska, mer äventyrslystna samt ta mer risker och vara spänningssökande, *thrill-seeking*. Bland de yngre tonåringarna var könsskillnaderna i *thrill-seeking* större än bland de äldre ungdomarna, vilket kan bero på att de yngre tonåringar till större dels styrs av normer och värdering som de tror är typiskt manligt eller typiskt kvinnligt. Det kan vara så att könsskillnader i risktagande beror på normer och värderingar (Greene, Krcmar, Walters, Rubin, Jerold, & Hale, 2000).

Att ungdomar i större utsträckning är risktagande och *thrill-seeking* har ansetts vara en naturlig del i utvecklingen när de har en utforskande läggning. Annan forskning har dock hävdad att risktagandet är en negativ sidoeffekt av den kognitiva utvecklingen, särskilt utvecklingen av egocentrism. Att ungdomar är risktagande och *thrill-seeking* i högre utsträckning än vuxna har även hävdats bero på att de har en lägre förmåga att bedöma hur stor en risk är och vilka följder risktagandet kan få. Omogenhet och avsaknad av erfarenhet kan leda till att tonåringar har svårt att bedöma effekter av risker samt väga olika riskfaktorer emot varandra. När tonåringars egocentrism har studerats blev resultatet att tonåringar är benägna att fokusera på sina egna tankar, antar att andra tänker likadant. Omdömet hos ungdomar kan bli förblindat av känslor av osårbarhet och känslan av att vilja vara unik (Gullone & Moore, 2000). Ungdomarna i denna grupp tenderade att vara *thrill-seeking* i någon utsträckning då detta YPI personlighetsdrag var det med högst medianvärde. Dock visade resultatet att det inte var några höga värden på något av YPI personligheterna och det undersöktes inga könsskillnader i den aktuella studien.

Hypotesen som undersöktes i studien var om det fanns något samband mellan YPI personlighetsdragen och variabeln kriminella handlingar. Resultaten i studien visade vissa samband, dock inga starka, som var statistiskt signifikanta (se tabell 3). Det YPI personlighetsdrag som hade starkast samband med kriminellt beteende var *impulsiveness*. Kriminellt beteende och *impulsiveness* visade ett samband (,44), som enligt Cohen's riktlinjer är ett medelstarkt samband och hade en statistisk signifikansnivå på $< 0,001$. Ytterligare en variabel som förväntades visa statistiskt signifikant samband med kriminellt beteende var *remorselessness*. Denna variabel hade ett medelstarkt samband enligt Cochen's riktlinjer, det YPI personlighetsdraget uttrycker sig igenom att personer med hög grad av *remorselessness* inte har något medlidande eller kan uppfattas som skoningslösa. Dessa resultat indikerar att om en ungdom har hög grad av de personlighetsdrag som innefattar impulsivitet eller brist på medlidande, kan ungdomen begå fler kriminella handlingar. Enligt tidigare studier av Andershed et al (2002) är en hög grad av *impulsiveness* vanligare bland killar än tjejer, vilket även skulle kunna vara sammanlänkat med det faktum att pojkar generellt sett begår fler kriminella handlingar än flickor och mer liberala i sina attityder till kriminella handlingar, vilket styrks av studiens resultat.

I studien framkom att det fanns ett antal olika riskfaktorer som skulle kunna påverka ungdomars väg in i ett kriminellt beteende. Identitetskriser kan förekomma i tonåren därför är det viktigt att ungdomar växer upp med trygga vuxna som finns till samt ger stöd och vägledning. Under tonårstiden kan det uppstå nya formella och informella normer samt värderingar som de måste ta ställning till. Vilket resulterar i att ungdomarna ställs inför olika val vilket som kan få konsekvenser i framtiden. Ungdomsbrottslighet sker oftast i de känsliga tonåren vilket kan bero på att ungdomar ställs inför olika prövningar samt att ungdomarna influeras av sina vänner där olika umgängeskretsar ofta leder till gruppsytryck vilket kan resultera i att ungdomen påverkas av dem och på detta sätt påbörja olika kriminella handlingar.

En av de frågeställningar som har varit grunden för studie var att undersöka om kön är en bidragande faktor gentemot attityder till kriminella beteenden. Enligt Herrenkohl, Maguin, Hill, Hawkins, Abbott och Catalano (2000) är kön en bidragande riskfaktor som påverkar ungdomar att hamna i kriminella banor. Det stämmer överens med resultaten som denna studie visar, killar är mer liberala i attityderna till kriminalitet än tjejer samt i viss utsträckning även begår fler kriminella handlingar än tjejer. Det kan bero på att killar verkar vara mer benägna att utsätta sig för allvarliga och våldsamma situationer än vad tjejer gör. Det kan tänkas ha att göra med att killar redan från start socialiseras in i denna roll och tjejer socialiseras in i en annan roll som inte är lika våldsam. Medan killar använder sig av våld är tjejer mer verbala och uttrycker sin fientlighet genom exempelvis utanförskap, utfrysning och olika former av förtal. Detta stämmer överens med författarnas hypotes att killar begår fler kriminella handlingar än vad tjejer gör. Enligt en studie av Marklund (2003) framgick det att andelen män som utfört fler än en kriminell handling uppgick till över 40 %. Marklund redogör vidare för att 70 % av tjejerna som begått någon kriminell handling debuterade vid åldrarna 15-19 år, på samma gång som antalet för det som utfört en kriminell handling vid ett tillfälle var 27 %. Av de killar som utfört fler än fyra brott gjorde 90 % av dessa sin debut i åldrarna 15-19 år och de 30 % av killarna som utfört en enstaka kriminell handling debuterade i åldrarna 15-19 år. Resultatet visar på att killar utför fler kriminella handlingar i åldern 15-19 år, när gäller alla typer av kriminella handlingar, i jämförelse med tjejer. Enligt Rappaport & Thomas (2004) är risken för att begå kriminella handlingar större om personen kommer från ett fattigt bostadsområde, ytterligare en faktor som kan påverka om ungdomar begår brott, är vilka förutsättningar som ungdomarna har i samhället (BRÅ, 2002). Enligt Dahlberg (2001) är även kamraterna en nyckel till ungdomars utvecklingsprocess. Då ungdomar har ett behov av att accepteras och inte vill uppfattas annorlunda kan det få negativa effekter, som kan uttrycka sig i gruppsytryck och ungdomarna kan då ta risker och begå kriminella handlingar. Resultatet i denna studie visar att det är fem deltagare som inte ligger inom boxploten (1 kille, 4 tjejer), om det beror på ovanstående faktorer är svårt att svara på, men det skulle kunna vara en möjlighet.

Det är viktigt att få en inblick i om det finns någon skillnad mellan killar och tjejers attityder till kriminella handlingar. Enligt BRÅ, (2007) skiljer sig pojkars attityder från tjejers i det avseendet att pojkars attityder är lägre än tjejers när det gäller kriminella handlingar. Pojkar utsätts även i större uträkning för mer våld än tjejer, när det gäller hot utsätts både tjejer och killar ungefär i lika uträkning. En ytterligare aspekt till varför killars attityder är mer liberala gentemot kriminella handlingar kan vara att män använder vålds handlingar för att utöva dominans vilket i sin tur är förenligt med maskulinitetens maktperspektiv. Detta stämmer överens med studiens resultat att killar har en mer liberal inställning gentemot kriminella handlingar. En annan förklaring kan vara att ungdomar under mitten av tonåren går igenom en fas då de inte kan stå emot gruppsytryck samt tänka klart angående beslut (Woolard, 1998). Detta kan uttrycka sig i impulsivitet som exempelvis att personen inte reflekterar över sina handlingar och eventuella konsekvenser. Nya upptäckter kring etik och moral som neuropsykologin har presenterat har uppmärksammats. Enligt Tancredi (2005) är centrumet för moralresonemang i hjärnan inte helt utvecklat innan 22 år, Tancredi anser därmed att samhället borde ta hänsyn till

detta när ungdomar begår kriminella handlingar. Detta kan vara en anledning till varför ungdomar har en liberal inställning till kriminellt beteende och varför det begår kriminella handlingar.

Felkällor

De felkällor som skulle kunna påverka studien är om de gymnasieungdomarna som har svarat på frågeformulären kanske har fuskat eller skrivit av sina kamrater svarsalternativ. Ytterligare en tanke är om gymnasieungdomarna har överdrivit sina svar då de tycker att det är "tufft" att begå kriminella handlingar. Detta skulle kunna påverka datan som samlas in och därigenom även påverka resultatet som då skulle vara missvisande. En risk som alltid finns med självskattnings formulär är att deltagarna kan både överdriva och underdriva sina svar.

Förslag på vidare forskning

Förslag på vidareutveckling av denna studie i framtiden hade kunnat vara ett större antal deltagare. Valet att inte ha en större undersökningsgrupp gjorde författarna medvetet, då det inte fanns tillräckligt mycket tid till att undersöka en större population. Sedan hade studien även dragit nytta av fler deltagare från andra platser hade deltagit som exempelvis; fritidsgårdar, idrottsföreningar samt skolor från olika stadsdelar. Det skulle även kunnat vara relevant att i framtiden undersöka eventuella inomgruppskillnader mellan ungdomar med olika sociokulturella och socioekonomiska bakgrunder och icke studerande ungdomar. En ytterligare aspekt som kan vidareutvecklas i framtiden är hur killar och tjejers föreställningar är och hur kön ska vara, vilka karaktärsdrag som anses vara mest typiska för killar och tjejer och vilka av dem som förväntas av samhället. Detta skulle vara intressant att forska vidare om och då få en större förståelse om varför det är fler killar än tjejer som har en liberal inställning gentemot kriminellt beteende.

Referenslista

- Andershed, H., Kerr, M., Stattin, H., & Levander, S. (2002). Psychopathic traits in non-referred youths: A new assessment tool. In E. Blaauw, & L. Sheridan (Eds.), *Psychopaths: Current International Perspectives* (pp. 131-158). The Hague: Elsevier.
- Borum, R. (2000). Assessing violence risk among youth. *Journal of Clinical Psychology*, 56(10), 1263-1288.
- Bryman, A. (2008). *Social research methods*. (3. ed.) Oxford: Oxford University Press.
- BRÅ. (2002). *Brottsnivåerna i landets kommuner*. Stockholm: Brottsförebygganderådet.
- BRÅ. (2005). *Kort om ungdomsbrottslighet*. Stockholm: Brottsförebygganderådet.
- BRÅ. (2007). *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007*. Stockholm; Brottsförebygganderådet.
- BRÅ. (2008). *Utvecklingen av ungdomars brottslighet*. Stockholm: Brottsförebygganderådet.
- BRÅ. (2009). *Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka kriminell utveckling*. Stockholm: Brottsförebygganderådet.
- BRÅ. (2013). *Brott bland ungdomar i årskurs nio*. Stockholm: Brottsförebygganderådet.
- Cooke, D., Kosson, D., & Michie, C. (2001). Psychopathy and ethnicity: Structural, item and test generalizability of the Psychopathy Checklist-Revised (PCL-R) in Caucasian and African-American participants. *Psychological Assessment*, 13(4), 531-542.
- Dahlberg, L. (1998). Youth violence in the United States. *American Journal of Preventive Medicine*, 14(4), 259-272.
- Dahlberg, L., & Potter, L. B. (2001). Youth violence. *American Journal of Preventive Medicine*, 20(1), 3-14.
- Dåderman, A., & Kristiansson, M. (2003). Degree of psychopathy-implications for treatment in male juvenile delinquents. *International Journal of Law and Psychiatry*, 26(2003) 301-315.
- Dåderman, A., & Kristiansson, M. (2004). Psychopathy-related personality traits in male juvenile delinquents: An application of a person-oriented approach. *International Journal of Law and Psychiatry*, 27,(2004) 45-64.
- Dåderman, A., & Lidberg, L. (1998). Självbedömningsskalor avslöjar psykopati. *Läkartidning*, 95(5).
- Fritz, M., Wiklund, G., Kuposov, R., Klinteberg., & Ruchkin. V. (2008). Psychopathy and violence in juvenile delinquents: What are the associated factors? *International Journal of Law and Psychiatry*, 31(3), 272-279.
- Grauers, F., & Martinson, C. (2009). *Studiematerial för juridisk grundkurs*. Lund; Studentlitteratur AB.
- Green, K., Krcmar, M., Walters, L., Rubin, Jerold, D., & Hale, L. (2000). Targeting adolescent risk-taking behaviors: the contributions of egocentrism and sensation-seeking. *Journal of Adolescence*, 23, 439-461.
- Gullone, E., & Moore, S. (2000). Adolescent risk-taking and the five-factor model of personality. *Journal of Adolescence*, 23, 393-407.
- Herrenkohl, T. I., Maguin, E., Hill, K. G., Hawkins, J. D., Abbott, R. D., & Catalano, R. F. (2000). Developmental risk factors for youth violence. *Journal of Adolescent Health*, 26, 176-186.
- Howitt, D. & Cramer, D. (2008). *Introduction to SPSS in psychology: for version 16 and earlier*. (4. ed.) New York: Pearson Prentice Hall.
- Johansson, P., Andershed, H., Kerr, M., & Levander, S. (2002). On the operationalization of psychopathy: Further support for a three-faceted personality-oriented model. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 106(412), 81-85.

- Loeber, R., & Farrington, D. P. (1998). Serious and violent juvenile offenders. Risk factors and successful interventions. *Children & Society*. London: Sage.
- Maltby, J., Day, L., & Macaskill, A. (2007). *Personality, individual differences and intelligence*. Harlow: Pearson Education.
- Marklund, F. Kvinnor och mäns kriminella karriärer. I Lalander, I., & Petterson, T., & Tibby, E. (2003). *Feminiteten, maskuliniteter och kriminalitet- Genusperspektiv inom svensk kriminologi*. Malmö: Studentlitteratur.
- Morrison, W. (Red.). (2005). *Criminology*. Oxford: Oxford University Press.
- NE; Ungdomsbrottslighet) (Nationalencyklopedin; <http://www.ne.se> (2013) sökord; ungdomsbrottslighet. Hämtat 2013-11-20).
- Pervin, L. & Cervone, D. (2008). *Personality: Theory and Research* (10th ed). New York: John Wiley & Sons.
- Pervin, L., & John, O. (2001). *Personality theory and research*. New York; John Wiley & Sons.
- Rappaport, N., & Thomas, C. (2004). Resent rescerh findings on aggressive and violent behavior in youth: Implications for clinical assessment and intervention. *Journal of Adolescent Health, 35*, 260-277.
- Schalling, D. (1978). Psychopathy-related personality variables and the psychophysiology of socialisation. In R. D. Hare, & D. Schalling (Eds), *Psychopathic behaviour: Approaches to research* (pp. 85-106). Chichester: Wiley.
- Skeem, J., & Cauffman, E. (2003). Views of the downward extension: Comparing the Youth Version of the Psychopathy Checklist with the Young Psychopathic trait Inventory. *Behavioral Sciences and the Law, 21*(6), 737-770.
- Skeem, J., Mulvey, E., & Grisso, T. (2003). Applicability of the traditional and revised models of psychopathy to the Psychopathy Checklist: Screening Version (PCL:SV). *Psychological Assessment, 15*, 41-55.
- Tancredi, L. (2005). *Hardwired behaviour: What neuroscience reveals about morality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 2014-01-02 från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>
- Zuckerman, M. (1994). *Behavioral expressions and biosocial bases of sensation seeking*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Woolard, J. (1998). Developmental aspects of judgement and competence in legally relevant contexts. Unpublished doctoral dissertation, University of Virginia, Charlottesville, Virginia.
- Wenar, C. & Kerig, C. (2005). *Developmental psychopathology*. New York; The McGraw-Hill Companies.

Appendix 1

Information till deltagare

Vi heter Roberto Macaluso och Ida Mattsson och vi är högskolestudenter vid Högskolan Väst, Institutionen för Individ och Samhälle. Vi genomför här en enkätstudie i ämnet personligheter och attityder i förhållande till kriminella handlingar. Vårt intresse grundar sig i hur du ställer dig kring detta. Det skulle vara hjälpsamt för vårt examensarbete om du väljer att fylla i enkäten. Det är frivilligt att delta och du kan när som helst avbryta ditt deltagande.

Skriv inte ditt namn på något av formulären. Du får vara anonym. Ingen skolpersonal, klasskamrater, föräldrar eller polis kommer att få se dina svar. Inga fler frågor än de som finns i denna enkät kommer att ställas. Svaren kommer att läggas in i ett statistikprogram och presenteras på gruppnivå så att ingen enskild person kan identifieras. Dina svar kommer att endast användas till forskning.

Det är viktigt att du svarar så uppriktigt du kan. Just ditt svar är precis lika viktigt som dina klasskamraters svar. För att alla ska kunna svara i lugn och ro, är det bra om ni inte pratar eller stör varandra under ifyllandet av enkäten.

Besvara frågorna i tur och ordning genom att sätta ett kryss i en ruta för det svar som bäst stämmer in på dig. I vissa fall kommer du få alternativet att ha möjlighet att sätta fler än ett kryss när det står så. Om det finns en streckad linje betyder detta att du själv fyller i svaret där, t.ex. vad gäller din ålder.

När du är klar och har svarat på alla frågor, kan du kontrollera att du svarat på samtliga frågor och därefter lämnar du enkäten till oss. Vi kommer att se till att dina svar inte visas för någon obehörig.

Vi kommer att vara närvarande under hela genomförandet och du är välkommen att ställa frågor till oss om det är någon fråga som du undrar över.

Högskolestuderande

Roberto Macaluso

roma0004@student.hv.se

Ida Mattsson

idma0001@student.hv.se

Uppgifter om vår handledare

Docent Anna Dåderman, fil.dr., med.dr.

Telefon: 0520-22 38 44, 070-491 14 13

TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

Appendix 2

Först kommer några frågor om din bakgrund

1. Jag är...

kille ♂ tjej ♀

2. Ålder

___ år

3. Vilka personer bor du tillsammans med?

Fler än ett kryss är tillåtet! Om dina föräldrar inte bor tillsammans och du ibland bor hos mamma och ibland hos pappa, kryssa då i det som gäller där du oftast bor.

mamma

pappa

styvmamma

styvpappa

___ st bröder

___ st systrar

andra _____

4. Är dina föräldrar skilda/separerade?

Nej Ja

5. Mina föräldrar är födda i Sverige

Ja

Nej, min mor är född i _____ medan min far är född i _____

Appendix 3

Hur många gånger har du gjort följande saker under de senaste 12 månaderna?

	Ingen gång	1-2 ggr	3-5 ggr	6 eller mer ggr
1. Med flit förstört gatlykta, busskur, fönster, någons cykel eller annan sak som inte varit din.	☐	☐	☐	☐
2. Stulit (snattat) något i affär eller varuhus.	☐	☐	☐	☐
3. Använt förfalskat ID-kort.	☐	☐	☐	☐
4. Skaffat dig pengar genom att lura folk.	☐	☐	☐	☐
5. Stulit en cykel.	☐	☐	☐	☐
6. Stulit en moped eller motorcykel.	☐	☐	☐	☐
7. Stulit en bil.	☐	☐	☐	☐
8. Stulit något <i>ur</i> en bil.	☐	☐	☐	☐
9. Stulit något ur någons ficka.	☐	☐	☐	☐
10. Ryckt en väska, plånbok eller liknande från någon du inte känner.	☐	☐	☐	☐
11. Stulit något annat som vi inte frågat om. Specificera:.....	☐	☐	☐	☐
12. Brutit dig in i en bostad eller annan byggnad.	☐	☐	☐	☐
13. Köpt något som du vet var stulet.	☐	☐	☐	☐
14. Sålt något som du vet var stulet.	☐	☐	☐	☐
15. Haft en kniv med dig (som vapen) när du gått ut.	☐	☐	☐	☐
16. Hotat någon med stryk eller vapen för att få pengar eller andra värdesaker.	☐	☐	☐	☐
17. Utan tillåtelse tänt eld på något värdefullt, t.ex. bil, skog eller byggnad som inte tillhörde dig.	☐	☐	☐	☐
18. Med avsikt slagit någon (som inte tillhör din familj) så att du tror eller vet att han/hon behövde sjukvård.	☐	☐	☐	☐

Hur många gånger har du gjort följande saker under de senaste 12 månaderna? (fortsättning från föregående sida)

19. Med avsikt skadat någon med en kniv eller annat vapen.	☐	☐	☐	☐
20. Rökt hasch eller marijuana.	☐	☐	☐	☐
21. Provat annan narkotika (t.ex. amfetamin, heroin, ecstasy eller liknande). Specificera:.....	☐	☐	☐	☐
22. Sålt hasch eller marijuana.	☐	☐	☐	☐
23. Sålt annan narkotika.	☐	☐	☐	☐
24. Brukar dina föräldrar veta var du är ifall du går ut på kvällen?	☐	☐	☐	☐
25. Brukar dina föräldrar veta vilka du träffar ifall du går ut på kvällen?	☐	☐	☐	☐

	Aldrig	Oftast inte	Lika mycket bra som dåligt	För det mesta	Alltid
26. Brukar du trivas i skolan?	☐	☐	☐	☐	☐

	Ingen är bra	De flesta är inte bra	Lika många bra som dåliga	De flesta är bra	Alla är bra
27. Är dina lärare bra, tycker du?	☐	☐	☐	☐	☐

	Mindre än 1 g/vecka	1-2 ggr/vecka	3-4 ggr/vecka	5 eller fler ggr/vecka
28. Hur ofta brukar du vanligtvis träffa kompisar på kvällarna?	☐	☐	☐	☐

Har någon av dina kompisar (de som du oftast umgås med) gjort något av följande, som du vet om?	Ja	Nej
29. Tagit något utan att betala i en affär.	☐	☐
30. Förstört någonting.	☐	☐
31. Brutit sig in någonstans.	☐	☐
32. Slagit ner någon.	☐	☐
33. Åkt fast för polisen.	☐	☐

Skulle du tycka det var okej ifall dina kompisar...	Helt okej	Ganska okej	Tveksam	Knappast okej	Inte okej
34. ...tog något i en affär.	☐	☐	☐	☐	☐
35. ...provade hasch.	☐	☐	☐	☐	☐
36. ...tog en bil.	☐	☐	☐	☐	☐
37. Slog ner en person som sa något förolämpande.	☐	☐	☐	☐	☐
38. ...gjorde en större graffiti-målning.	☐	☐	☐	☐	☐

Hur fel tycker du det är för en ungdom att göra följande saker?	Inte fel alls	Knappast fel	Tveksam	Fel	Mycket fel
39. Åka moped utan hjälm.	☐	☐	☐	☐	☐
40. Ta godis för 10 kr i en kiosk utan att betala.	☐	☐	☐	☐	☐
41. Ta ett par jeans i en butik.	☐	☐	☐	☐	☐
42. Bryta sig in i en sommarstuga för att se efter om det finns något att ta.	☐	☐	☐	☐	☐
43. Använda våld för att få respekt.	☐	☐	☐	☐	☐

Kryssa i om följande påståenden stämmer överens med vad du tycker/känner!

	Nej, det stämmer inte alls	Det stämmer knappast	Tveksam om det stämmer eller inte	Det stämmer delvis	Ja, det stämmer precis
44. Risken för att åka fast om man snattar är nog ganska liten.	☐	☐	☐	☐	☐
45. Risken för att åka fast om man stjälar en cykel är nog ganska liten.	☐	☐	☐	☐	☐

Kryssa i om följande påståenden stämmer överens med hur du tror du skulle göra!

	Nej, det stämmer inte alls	Det stämmer ganska dåligt	Tveksam om det stämmer eller inte	Det stämmer ganska bra	Ja, det stämmer precis
46. Om jag ser en bra cykel som någon glömt låsa, så kommer jag nog ta den.	☐	☐	☐	☐	☐
47. Om det är en sak som jag absolut vill ha i en affär, så kommer jag försöka sno den.	☐	☐	☐	☐	☐
48. Om en två år yngre elev kallar mig för något dumt, så kommer jag slå till den eleven.	☐	☐	☐	☐	☐
49. Om jag hittar en tappad plånbok med 500 kr i så kommer jag faktiskt att ta pengarna.	☐	☐	☐	☐	☐
50. Om jag hittade en mobil skulle jag lätt kunna behålla den utan att få dåligt samvete.	☐	☐	☐	☐	☐

Högskolan Väst
Institutionen för individ och samhälle
461 86 Trollhättan
Tel 0520-22 30 00 Fax 0520-22 30 99
www.hv.se